

Nieuwe tijden – WO I

Jaartallen: 1914 tot 1918

Wat WEET je al over WO I?

De Nieuwe Tijden: De Eerste Wereldoorlog.

Hoe het allemaal begon...

Wij onderbreken even dit programma voor een bijzondere nieuwsuitzending.

Sarajevo - 28 juni 1914 - De Oostenrijkse kroonprins Franz-Ferdinand en zijn vrouw Sophie zijn vanmiddag bij een aanslag om het leven gekomen. Vanuit de dichte menigte werden ze beschoten. Sophie was op slag dood, de kroonprins overleefde de kogels nog enkele ogenblikken. Zijn laatste woorden zouden geweest zijn: 'Het is niets.'

Intussen is duidelijk geworden dat ene Gavrilo Princip, een nationalist, de schutter is. Ook die ochtend is er al een aanslag tegen het leven van de kroonprins gepleegd, het is nog niet bevestigd of diezelfde persoon daarvoor verantwoordelijk is.

Bedankt voor het luisteren, meer nieuws om 19.00 uur.

Een woordje uitleg:

- De terrorist had postgevat op het punt waar de koninklijke stoet langzamer moest gaan om een steegje in te rijden. Hij vuurde verschillende schoten af op de auto van Franz-Ferdinand en Sophie voor hij door omstanders ontwapend kon worden.
- Princip is een student en is lid van de nationalistische organisatie 'Jong Bosnië'. Ze verzetten zich tegen de inlijving van Bosnië-Herzegovina bij Oostenrijk. (Een beetje zoals Rusland en de Krim)
- Het keizerlijke hof in Wenen (Oostenrijk) was vooraf gewaarschuwd dat het bezoek moeilijk zou kunnen verlopen. Franz-Ferdinand had, na een vorige mislukte aanslag, nog gezegd: 'Ik denk dat er mij nog wel kogels rond de oren zullen fluiten in Sarajevo.'

Enkele vraagjes:

- Wie is er vermoord? Franz-Ferdinant
- Door wie? Gavrilo Princip
- Waarom? Uit verzet, Oostenrijk wou Bosnië-Hercegovina 'innemen'
- Wat is een nationalist? Iemand die alles zou doen voor zijn eigen land

Gevolg: Oostenrijk-Hongarije verklaart de oorlog aan Servië. Rusland kiest partij voor Servië. Duitsland kiest voor Oostenrijk-Hongarije. Duitsland valt Rusland binnen en verklaart ook Frankrijk de oorlog. Andere landen sluiten zich aan bij een van de twee kampen. Sommige landen, zoals België, blijven neutraal. Dat wil zeggen dat België niks te maken wil hebben met de oorlog, en dus ook geen partij kiest.

Ook België tuimelt in de oorlog.

Op 3 augustus vraagt Duitsland de toelating aan België om door België te trekken en zo Frankrijk aan te vallen. De Belgische koning, Albert I, weigerde dit. Op 4 augustus vallen de Duitsers dan maar België binnen. Groot-Brittannië mengt zich in de oorlog om België te beschermen.

Loopgraven

In België, in de Westhoek komen ze in een impasse terecht aan beide kanten van de IJzer. 'Impasse' wil zeggen dat er geen vooruitgang was, beide kampen bleven ter plaatse stilstaan, er zijn bijna geen aanvallen, enkel verdediging. Om zich te verstoppen voor de soldaten aan de overkant groeven ze diepe gangen die ze verstevigden met zandzakjes. Overal waren deze loopgraven gegraven. Ze waren ongeveer 2 meter diep en liepen in bochten over de hele frontlinie.

Waarom bochten? Een rechte lijn breekt sneller dan een hoekige lijn bij een ontploffing! Natuurlijk zorgden die loopgraven ervoor dat de oorlog lang duurde, want beide kampen wachtten gewoon af tot de tegenstander in actie kwam.

De ruimte achter jouw loopgraaf is jouw gebied. De ruimte tussen de loopgraven van de 2 legers noemde men het Niemandsland, eigendom van niemand. Een en al putten, prikkeldraad, plassen en lijken.

Een van de meer bekende loopgraven is de **Dodengang** in Diksmuide. De IJzer is daar relatief smal, waardoor beide kampen slechts op 200 meter van elkaar zaten. Verklaar de naam: dicht bij elkaar, heel veel doden gevallen.

Soms werd er in de buurt van dorpen ook een DUGOUT gegraven. Dit is een diepe put, meestal onder een gebouw, die uitkomt in een gangenstelsel. Aan het einde van elk gangetje vindt je slaapkamers, een verzorgingspost, een ontspanningsruimte, ... Vergelijk het met een soort 'mijngangen' (denk aan de kabouters uit Sneeuwwitje, maar dan zonder happy end).

Wapens

Vanuit de loopgraven werden granaten gegooid, 'jam pots'. Dit waren confituurpotjes gevuld met springstof, metaal en een lont.

Waarom zou er metaal in zitten? Denk aan een spijkerbom: bij ontploffing vliegen de metalen stukjes in het rond, waardoor mensen ernstig gewond raakten.

Wij onderbreken even dit programma voor een bijzondere nieuwsuitzending.

Boezinge - 22 april 1915- Om vijf uur vanmiddag hebben de Duitsers het front met een nieuw wapen bestookt: gas. De soldaten hoorden een sissend geluid. Even later dreven op de lichte noordoosterbries, 6 kilometer breed, geelgroene mistwolken aan. Uit zesduizend stalen containers ontsnapte 180 ton chloorgas, een gas met een vernietigende werking op de ogen, de longen en de luchtwegen. Het gas werd, door zijn kleur, ook mosterdgas genoemd, en later, door de plaats waar de aanval gebeurd is, Ieperiet.

Het gas zaaide paniek, hoestend en half blind trokken de troepen achteruit, tot tegen Ieper. De Duitse Infanterie, met zakdoeken tegen de mond en neus, was blijkbaar zelf verrast door het effect van de aanval. Ze hadden te weinig manschappen om de 8 kilometer brede frontlinie te bezetten.

De overlevenden, waarvan velen definitief blind zullen blijven en wiens ademhaling zeer moeilijk zal herstellen, strompelden die avond laat de hulpposten binnen. Deze nieuwe oorlogsgruwel maakte een diepe indruk op de burgerbevolking, die de menselijke wrakken zagen binnenkomen.

Bedankt voor het luisteren, meer nieuws om 19.00 uur.

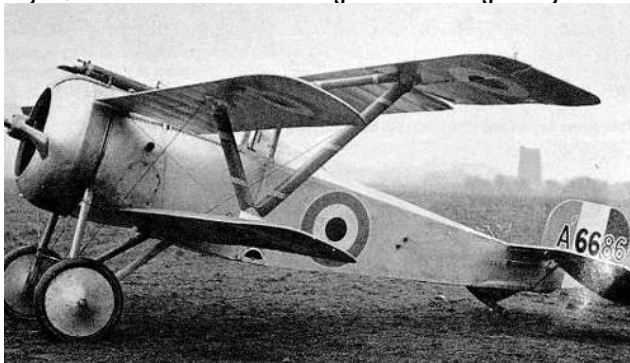
WAT was het nieuwe wapen van de Duitsers? mosterdgas

Wat waren de gevolgen voor de tegenstanders? prikkende ogen en luchtwegen

Welke uitvinding volgde kort na de aanval? gasmasker

In 1903 was het eerste vliegtuig de lucht in gegaan (slechts enkele meters). Iets meer dan 10 jaar later werden vliegtuigen gebruikt om bommen mee te gooien: bommenwerpers. Alles moest wel met de hand, de zakjes met brandstof werden door de piloten vastgehouden en op de juiste plaats naar beneden gegooid. Als je de bom te vroeg of te laat losliet had je de kans je eigen soldaten te doden.

1917: Belangrijke gebeurtenissen

- Duitsers vallen steeds meer Amerikaanse schepen aan en brengen ze tot zinken. Amerika duikt mee in de oorlog.
- Rusland stopt met de oorlog omdat er in het eigen land een opstand (revolutie) was uitgebroken.

Met de hulp van de Amerikanen kunnen de Geallieerden in april 1917 het Duitse leger tegenhouden. In maart 1918 breken de Duitsers opnieuw door het front en dwingen ze de Geallieerden om terug te trekken. Die vallen weer aan, en zo verder. De overwinning wisselt van kamp. In augustus trekken de Duitsers zich overal terug. De Duitsers zijn aan het einde van hun krachten en aanvaarden een wapenstilstand. Op 11 november 1918 wordt de wapenstilstand ondertekend.

*Het zonlicht danst op het water.
De wind fluistert in de bossen.
We zijn allemaal alleen maar hoop en verlangen
en het zachte vallen van het blad.*

*Zo is het en zo zou het altijd moeten zijn.
Steek de uniformen maar weg.
't Is wapenstilstand vandaag...*

Herdenken

De IJzertoren

Deze toren staat langs de rivier de IJzer. In de kruisvorm staan de letters AVV, VVK, wat wil zeggen Alles voor Vlaanderen, Vlaanderen voor Kristus.

PAX = vrede

De Menenpoort

ELKE dag om 20.00 uur stipt wordt de Last Post geblazen op de klaroen (instrument) onder de Menenpoort in Ieper. Ze spelen het begrafenislied van het Engelse leger. Op de muren van de poort vind je 55 000 namen van vermiste soldaten terug.

Tyne Cot cemetery

Wat heb je onthouden over dit kerkhof?

In ons land alleen liggen zo'n 250 000 gesneuvelden uit WOI begraven.

Bijzonderheden:

Weetje!

De 1^e kerst aan het front hadden de soldaten niet verwacht. Er was hen gezegd dat de oorlog niet lang zou duren en dat ze tegen kerst al thuis zouden zijn. De hoge pieten vierden kerst in luxe, ze aten lekker en ontspanden zich. De gewone soldaten waren lusteloos, moe, gedemotiveerd, ze vonden de oorlog zinloos. Om de avond te vullen zongen ze kerstliederen en gaven ze eenvoudige, vaak zelfgemaakte, geschenkjes aan elkaar. **En toen hoorden ze iets...**

Over het niemandsland galmde een geluid. Het geluid van zingen en lachen. De soldaten aan de overkant zongen gewoon mee! Boven de loopgraven verscheen een hoofd. En nog een. En nog een. De soldaten kwamen uit hun veilige zone en wandelden naar elkaar toe. Ze gaven elkaar een hand, spraken af om die avond geen oorlog te voeren. Dit noemen ze het kerstbestand, de kerstovereenkomst. Ze praatten, lachten, ze speelden zelfs voetbal. Maar de volgende dag ging de oorlog gewoon door...

Monument in Ramskapelle. Leg uit wat er te zien is.
Vijanden geven elkaar de hand.

Weetje!

Bij het graven van tunnels gebruikten ze een kanarievogeltje. Dat lieten ze met kooitje en al naar beneden. Soms viel het vogeltje dood neer. Zo wisten de soldaten dat er gas vrijkwam.

Weetje!

Soldaten droegen een 'dog tag', een metalen plaatje met hun gegevens in gegraveerd. Wanneer er iemand stierf wisten ze op die manier wie het was, zo konden ze worden geïdentificeerd. Dankzij die dog tags wisten ze welke namen er op de grafzerken moesten verschijnen.

Weetje!

Soldaten kregen een rantsoen. Dit was een hoeveelheid eten en drinken waarmee ze een bepaalde tijd moesten toekomen. Rantsoen op? Pech. Rantsoen ontploft? Jammer. Als het regende konden de soldaten regen opvangen om te drinken. Drinken uit een plas was niet aangewezen omdat het water verontreinigd was door urine, bloed, bacteriën. Ook de gewone burgers kregen rantsoenbonnen. Deze bonnetjes konden ze dan

Ruilen voor: brood
boter
vis
aardappelen

Als je ooit in de Westhoek passeert is het de oorlog die je daar terugvindt.

Wat bedoelen ze hiermee?

Dat er heel veel sporen van de oorlog zichtbaar zijn.

Bunkers, monumenten, 'vijvers' die gemaakt zijn door bominslagen, ...

Dit is een gedicht, gemaakt in 1915 door de Canadese militaire arts John McCrae, toen hij in de buurt van Ieper aan het werk was. Daar zag hij de verwoestende werking van het gifgas.

*In de velden van Vlaanderen
waaien de klaprozen
tussen de kruizen, rij aan rij,
die onze plaats aanwijzen.*

*In de lucht vliegen leeuweriken,
nog steeds dapper zingend,
ook al hoor je ze nauwelijks
door het kanongebulder aan de grond.*

*Wij zijn de doden.
Enkele dagen geleden leefden we nog,
voelden we de dauw,
zagen we de zon ondergaan,
beminden we en werden we bemind.
En nu liggen we in de Vlaamse velden...*

